

Nota Kortemark Koekelareststraat 78

Programma van maatregelen na proefsleuven

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

14-5-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Kortemark Koekelarestraat 78, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer bedraagt en de aanvrager een natuurlijk persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een veldkartering, een landschappelijk booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van deze onderzoeken beschreven.

Het landschappelijk booronderzoek en het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het boorplan zoals opgesteld in de bureaustudie voorzag 8 boringen. De vooropgestelde inplanting van de boorpunten kon zoals opgelegd in het programma van maatregelen uitgevoerd worden. Verdere verkennende/waarderende boringen bleken niet nodig, gezien geen volledige intacte bodemopbouw werd vastgesteld. Deze gegevens tonen aan dat geen steentijdvindplaats aanwezig is. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 8 parallelle NO-ZW georiënteerde sleuven in het noordwestelijke terreindeel en 2 parallelle NW-ZO georiënteerde sleuven in het zuidoostelijke gedeelte. Het vooropgestelde sleuvenplan kon nagenoeg volledig gevolgd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden enkele kijkvensters aangelegd om duidelijkheid te krijgen in bepaalde sporen of sporenclusters of om de schijnbare afwezigheid van sporen na te gaan. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. De sleuven werden op vraag van de bouwheer na afronding van het onderzoek open gelaten, gezien verder onderzoek niet noodzakelijk wordt geacht.

De advieszone voor verder onderzoek was ca. 16900m² groot zoals aangegeven in de opgemaakte bureaustudie. Het terrein was ingenomen als akker- en weiland. De advieszone voor verder onderzoek was ca. 16900m² groot zoals aangegeven in de opgemaakte bureaustudie. Het terrein was ingenomen als akker- en weiland. Van de onderzoekbare zone werd 2009,6m² (11,9%) onderzocht door middel van proefsleuven, en 118,6m² (0,7%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkinggraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee behaald (12,6%). Het onderzoek kon een goed licht werpen op het archeologisch potentieel van de site.

Binnen het plangebied werden voornamelijk grachten en greppels aangetroffen die gerelateerd zijn aan voormalige of hedendaagse perceelsgrenzen of fungeerden als ontwateringskanalen. De aangetroffen kuilen zijn vermoedelijk van relatief recente ouderdom. Verschillende andere sporen die aanvankelijk werden geïdentificeerd als paalkuilen moeten bovendien worden toegeschreven aan natuurlijke fenomenen. Er werd slechts één interessant archeologisch spoor aangetroffen. Het betreft

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8324>

een ronde houtskoolmeiler in de oostelijke tip van het terrein. Het spoor werd integraal onderzocht, gecoupeerd en bemonsterd tijdens het proefsleuvenonderzoek. Er werden geen andere gelijkaardige sporen geattesteerd, noch komen sporen voor in de directe omgeving. Hoewel het terrein relatief onverstoord is, werden slechts zeer weinig relevante archeologische sporen aangetroffen.

Uit de bureaustudie blijkt dat gekende archeologische waarden in de directe omgeving van het plangebied schaars zijn. Op ruimere afstand zijn enkele sites met onbepaalde datering gekend, alsook sites uit de metaaltijden tot de nieuwste tijd.

Het proefsleuvenonderzoek toont aan dat binnen de grenzen van het plangebied weinig relevante sporen aanwezig zijn. Een verder veldonderzoek zal geen extra kenniswinst opleveren over de ontwikkeling van het plangebied en zijn omgeving. Wel dient een verder onderzoek *ex situ* te gebeuren in de vorm van een **natuurwetenschappelijk onderzoek** op de houtskoolmeiler. De houtskoolmeiler wijst op ontginningsactiviteiten binnen de grenzen van het plangebied. In de Romeinse periode of middeleeuwen was waarschijnlijk (een deel van) het plangebied bebost. Hout werd ter plekke verzameld en verbrand tot houtskool in de meiler. Een verder natuurwetenschappelijk onderzoek in de vorm van antracologie en C14-datering zal meer informatie opleveren naar de datering, de houtsamenstelling en het productieproces.

2. Natuurwetenschappelijk onderzoek

In de uiterste oostelijke tip werd een ronde houtskoolmeiler S39 aangetroffen. Het spoor kent een scherpe aflijning met een homogene zwarte houtskoolrijke vulling. Het spoor werd gecoupeerd en kent een diepte van ca. 15cm. Het spoor werd volledig onderzocht, bemonsterd en uitgehaald. Het grondstaal (20l) van de vulling werd reeds uitgezeefd op een maaswijdte 1mm en gedroogd. Op het residu, dat op het eerste zicht voldoende houtskool bevat, dient een antracologische analyse en een C14-datering te gebeuren. Deze onderzoeken kunnen meer vertellen over de datering van het spoor, het landschap, de landschapsevolutie en de gebruikte houtsoorten bij de houtskoolproductie. Om die reden wordt dan ook een verder natuurwetenschappelijk onderzoek geadviseerd.

Het verder natuurwetenschappelijk onderzoek omvat antracologie waarbij gekeken wordt naar de houtskoolsamenstelling van de meiler en de voorkomende houtsoorten. Hierbij kan bovendien ook gekeken worden of willekeurig hout ingezameld werd of er sprake is van selectieve inzameling zowel naar soort als ouderdom (jong/oud hout) toe. Er dienen minstens 100 houtskooltellingen te gebeuren om tot een goed en betrouwbaar resultaat te komen. Als tweede dient een C14-datering te gebeuren om de meiler in de tijd te plaatsen. Naar analogie met andere meilers kan een voorzichtige datering in de Romeinse of middeleeuwse periode vooropgesteld worden, deze datering dient echter bevestigd te worden.

De resultaten van deze natuurwetenschappelijke onderzoeken dienen in een finale nota omschreven te worden.

Onderzoek	Aantal
Antracologie	1 (100 tellingen)
C14-datering	1

Tabel 1 Zicht op de geadviseerde onderzoeken en aantallen op de houtskoolmeiler S39.

3. Onderzoeksvragen

Volgende niet-limitatieve onderzoeksvragen kunnen vooropgesteld worden:

- Uit welke periode dateert de houtskoolmeiler?
- Wat is de samenstelling van de meiler? Welke houtsoorten komen voor?
- Is er sprake van een selectie of willekeurige inzameling van het gebruikte hout?
- Gaat het om jong (takjes/twijgjes) of oud hout (stam)?
- Wat leert het natuurwetenschappelijk onderzoek ons over het toenmalige landschap en het landschapsgebruik?

4. Kostenraming en timing

- Natuurwetenschappelijk onderzoek (antracologie en C14-datering): ca. 1500euro/excl BTW
- Opmaak nota na het bekomen van de resultaten: ca. 2500euro/excl BTW
- Timing:
 - o opsturen stalen na bekomen van de aktename
 - o labo-onderzoek (antracologie en C14-datering); duurtijd ca. 2 tot 4 maanden
 - o opmaak nota na bekomen van de resultaten; ca. 2 tot 4 weken na labo-resultaten
 - o indienen nota na natuurwetenschappelijk onderzoek

5. Bewaring archeologisch ensemble

Gedurende het onderzoek worden de vondsten als geheel bewaard in een veilige, droge en klimaatsgeschikte omgeving. Na afronding van het onderzoek wordt het archeologisch ensemble overgedragen aan de eigenaar.